

УРОК ІСТОРІЇ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ

*Пометун Олена,
д-р пед. наук, професор,
головний науковий співробітник
Інституту педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна*

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

Урок історії у контексті розвитку критичного мислення учнів

Пометун Олена Іванівна,
доктор пед. наук, проф.,
Гол. наук. співробітник відділу
суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України

Критичне мислення – це

такий тип мислення, що характеризується здатністю людини

- бачити проблеми, ставити запитання
- аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел
- висувати гіпотези та оцінювати альтернативи
- робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його

На уроках історії формуємо уміння

- Аналізу передумов та причин події
- Аналізу контексту (хто, що, коли, як, навіщо, де)
- Оцінки та інтерпретації подій
- Проведення паралелей з теперішнім часом
- Систематизації історичної інформації, висування гіпотез та оцінки альтернатив історичного розвитку
- Обґрунтування власної позиції та прийняття свідомих рішень

На уроках історії формуємо уміння

- Постановки запитань
- Ефективного пошуку інформації
- Знаходження і опрацювання первинних (аутентичних) та вторинних джерел, їх розрізнення та оцінки
- Факт-чекінгу: знаходження і перевірки
- Розрізнення фактів від думок та суджень
- Аналізу фото, лого, символів, постерів, інфографіки, інших візуальних зображень

Складники технології розвитку критичного мислення учнів

Структура уроку в технології розвитку критичного мислення

- **ВСТУПНА:** до **10%** часу уроку
[актуалізація, мотивація, тема й очікувані результати уроку]
- **ОСНОВНА:** до **75%** часу уроку
[конструювання учнями знань, умінь, ставлень і смислів]
- **ПІДСУМКОВА:** до **15%** часу уроку
[узагальнення засвоєного, рефлексія перебігу та результатів уроку]

Результати уроку: після цього уроку учні зможуть

КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Три групи інструментів вчителя з розвитку критичного мислення учнів

ПОВСЯКДЕННЯ УКРАЇНЦІВ 1917–1921 рр.

1. Які чинники визначали повсякдення українців у 1917–1921 рр.
2. Які факти свідчать про зміни в повсякденному житті українського населення
3. Як впливають на життя людей революційні події

Вступна частина

Про що йтиметься на цьому уроці?

Поставте 2-3 запитання до карикатури, пов'язавши її з темою уроку.

Карикатура. За свободу і мир в Україні. 1919 р.

Основна частина: визначення чинників (в групах+коло ідей)

Які чинники і як саме впливали на повсякденне життя населення

Які чинники впливали	Який вплив здійснили
1.	
2.	
3.	
4.	

Основна частина: опрацювання первинних джерел

Проаналізуйте в групах документи та візуальні джерела, послідовно відповідаючи на запитання

- 1) Який документи опрацювали? Про який етап української революції йдеться?
- 2) Які факти щодо змін у житті населення відображено в документах? (Складіть перелік і проілюструйте його прикладами)
- 3) Як ви оцінюєте ці зміни?

Основна частина: обґрунтування позиції

Який шлях розвитку суспільства — еволюційний чи революційний — ви вважаєте більш ефективним?

Революційний, тому що	Еволюційний, тому що
<i>По-перше</i>	<i>По-перше</i>
<i>По-друге</i>	<i>По-друге</i>
<i>По третє</i>	<i>По третє</i>

Підсумкова частина: есе

Якби ви були представником якоїсь тогочасної політичної сили, чи взяли б ви на себе відповідальність закликати населення до революції?

Ремоделювання - реконструювання уроку в критичний передбачає:

- формулювання вчителем (в залежності від теми і навчального матеріалу) завдань з розвитку КМ учнів
- внесення змін у структуру і методику уроку
- відбір і використання методів і стратегій розвитку КМ в залежності від сформульованих завдань уроку
- Організація активної самостійної роботи на уроці кожного учня у поєднанні з інтерактивним навчанням